

בש"פ 7750/17 - מדינת ישראל נגד אנטון פרוס

בבית המשפט העליון

בש"פ 7750/17

בש"פ 7751/17

כבוד השופט מ' מזוז
מדינת ישראל

לפני:
העוררת בבש"פ 7750/17
המבקשת בבש"פ 7751/17:

נ ג ד

אנטון פרוס

המשיב:

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט מ' בר-עם) מיום 27.9.2017 במ"ת 24367-10-16; בקשה להארכת מעצר מעבר לתשעה חודשים לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו - 1996

תאריך הדיון: כ"ו בתשרי התשע"ח (16.10.2017)

בשם העוררת/המבקשת: עו"ד חיים שוייצר

בשם המשיב: עו"ד דוד ברהום; עו"ד דמיטרי ורניצקי

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט מ' בר-עם) מיום 27.9.2017 במ"ת 24367-10-16,

עמוד 1

במסגרתה התקבלה בקשת המשיב לעיון חוזר בתנאי מעצרו לפי סעיף 52 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: החוק או חוק המעצרים), ולצדו בקשה להארכת מעצרו של המשיב לפי סעיף 62 לחוק ב- 90 ימים החל מיום 21.10.2017, או עד למתן פסק דין בת"פ 24389-10-16 בבית המשפט המחוזי בירושלים, לפי המוקדם.

2. ביום 23.10.2016 הוגש נגד המשיב כתב אישום לבית המשפט המחוזי בירושלים, אשר תוקן ביום 5.6.2017, המייחס למשיב עבירות של הריגה, גרימת חבלה חמורה, פציעה, נהיגה בשכרות, נהיגה תחת השפעה, שיבוש הליכי משפט, גרם נזק לאדם ולרכוש ונהיגה בזמן פסילה. על פי עובדות כתב האישום המתוקן המשיב נהג ברכב בעודו פסול לנהיגה וכאשר הוא מצוי תחת השפעת קוקאין, קנביס ואלכוהול, התנגש ברכב אחר, אשר סטה מנתיבו ופגע ברכב נוסף שעמד בשולי הכביש. כתוצאה מההתנגשות נהרגו שני בני-אדם ולשלושה נוספים נגרמו חבלות קשות. כאשר כוחות המשטרה הגיעו למקום התאונה שיקר המשיב לשוטרים וטען כי לא הוא נהג ברכב.

3. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצרו של המשיב עד לתום ההליכים נגדו, אשר נומקה במסוכנות הרבה הנשקפת ממנו הנלמדת מהאירוע מושא כתב האישום ומעברו הפלילי הכולל שלוש הרשעות נוספות בעבירות של נהיגה בשכרות והרשעות נוספות בעבירות סמים. בדיון מיום 23.10.2016 הסכים בא-כוח המשיב לקיומן של ראיות לכאורה וביקש מבית המשפט להורות על הכנת תסקיר בעניינו. בית המשפט נעתר לבקשה ודחה את המשך הדיון ליום 10.11.2016.

4. בתסקיר שירות המבחן שהוגש ביום 9.11.2016 המליץ שירות המבחן על מעצרו של המשיב עד תום ההליכים נגדו. שירות המבחן התרשם כי המשיב אינו מכיר בהתמכרותו לסמים ואלכוהול, אינו מגלה בשלות וכוחות להשתלב בטיפול גמילה ארוך טווח, ולאור עברו הפלילי והתעבורתי הליכים משפטיים אינם מהווים גורמי התרעה עבורו. על כן העריך שירות המבחן כי קיימת רמת סיכון גבוהה מאוד להישנות התנהגות פוגענית בעתיד. בהחלטה מיום 10.11.2016, לאחר דיון בתסקיר, הורה בית המשפט על מעצרו של המשיב עד תום ההליכים נגדו, ודחה את בקשת בא-כוח המשיב לעריכת תסקיר משלים אשר יבחן חלופה טיפולית בקהילה סגורה. על החלטה זו הגיש המשיב ערר לבית משפט זה, ובמסגרת הדיון בערר חזר בו מעררו.

5. ביום 7.7.2017 הגיש המשיב לבית משפט קמא בקשה לעיון חוזר בתנאי מעצרו. בבקשתו טען המשיב כי במסגרת מעצרו הוא עובר הליך גמילה אינטנסיבי, משתף פעולה עם הגורמים הטיפוליים ועל כן ביקש מבית המשפט להורות על עריכת תסקיר משלים בעניינו אשר יבחן את אפשרות שחרורו לחלופה טיפולית. בית המשפט הורה על עריכת תסקיר עדכני.

בינתיים חלפו תשעת החודשים הראשונים למעצרו של המשיב, והמדינה הגישה בקשה להארכת מעצרו של המשיב ב- 90 ימים. במסגרת הדיון שהתקיים בבקשה ביום 18.7.2017 בפני בית משפט זה (השופטת ד' ברק-ארז) הסכים המשיב להארכת מעצרו, תוך שציין כי אין בהסכמתו כדי להשליך על הדיון שיתקיים בבית המשפט המחוזי בבקשתו לעיון חוזר.

6. התסקיר המשלים בעניינו של המשיב הוגש ביום 26.7.2017. מהתסקיר עלה כי המשיב שולב במהלך מעצרו בטיפול ייעודי בתחום ההתמכרויות וכי הוא מגלה שיתוף פעולה ועומד בתנאי הטיפול. כמו כן, שירות המבחן ציין כי עמוד 2

התרשם משינוי בעמדותיו הנוקשות של המשיב באשר לצורכו בטיפול גמילה, ועל כן להערכתו ניתן לשקול את שילובו בטיפול במסגרת סגורה של קהילה טיפולית, בכפוף לראיון קבלה וועדת הערכה של גורמי הקבלה בקהילה. בהחלטה מיום 27.7.2017 הורה בית המשפט לשירות המבחן להמשיך לפעול לאיתור קהילה טיפולית מתאימה ולהגיש תסקיר עדכני בקשר לכך.

7. ביום 26.9.2017 התקבל תסקיר משלים נוסף כאמור בענין המשיב, ממנו עלה כי עבר שני ראיונות קבלה בשתי קהילות טיפוליות. ראיון ראשון נערך למשיב ביום 14.8.2017 בקהילה הטיפולית "בית אביבה", והמשיב לא נמצא מתאים לטיפול, בין היתר מאחר ולהתרשמות גורמי הטיפול בקשתו של המשיב להשתלב בטיפול בגמילה במסגרת קהילה טיפולית נבע משיקולים הקשורים להליך המשפטי. ראיון שני נערך למשיב ביום 22.8.2017 בקהילה הטיפולית "הדרך", וגורמי הטיפול מצאו כי המשיב עשוי להיות מתאים להשתלבות במסגרתם, בתנאי המקום, אשר ביניהם נקבע כי יציאות למטרות טיפול יהיו בליווי מטופל נוסף ובאישור הצוות, ולאחר שבעה חודשים היציאות יהיו לבד ובאישור הצוות, וכי הטיפול יופסק באופן מיידי אם לא יעמוד בכללי הקהילה. שירות המבחן ציין כי במסגרת התוכנית הטיפולית במעצר רוכש המשיב כלים ראשוניים ובסיסיים להתמודדות עם דפוסיו הבעייתיים, כי שילובו בקהילה טיפולית סגורה עשויה לסייע בהעמקת תהליכי השיקום והגדלת הסיכויים כי המשיב יאמץ אורח חיים תקין, והמליץ על שילובו בקהילה הטיפולית "הדרך" בתנאים שהוצבו על ידה.

8. בהחלטתו מיום 27.9.2017 אימץ בית משפט קמא את המלצת שירות המבחן והורה על שחרורו של המשיב לקהילה הטיפולית "הדרך" ביום 18.10.2017, כאשר שהייתו בקהילה תיעשה על-פי תנאי המקום. עוד נקבע כי המשיב לא יהא רשאי לצאת מהקהילה אלא על פי החלטה מפורשת של בית המשפט, או על פי הסכמת שירות המבחן ולמטרות של בדיקות רפואיות ודיונים משפטיים, בתנאים שקבע בית המשפט. כמו כן, הורה בית המשפט על הטלת צו פיקוח מעצר בשירות המבחן למשך חצי שנה ועל הפקדת עירבון.

9. החלטה זו היא מושא ערר המדינה שלפני, אשר לצדו כאמור בקשה להארכת מעצרו של המשיב ב- 90 ימים או עד למתן פסק הדין בתיק העיקרי. לטענת המדינה שגה בית משפט קמא כאשר הורה על שחרור המשיב לקהילה טיפולית. נטען כי בהתאם לפסיקתו של בית משפט זה, ככלל מקומה של שקילת הליכי טיפול הוא בשלב גזירת העונש, ואילו בשלב המעצר ראוי לשקול שילוב בקהילה טיפולית רק בנסיבות חריגות - כאשר המשיב החל בגמילה עוד לפני ביצוע העבירה בגינה נעצר, או בהתקיים שני אלה: כאשר פוטנציאל ההצלחה של הליך הגמילה הוא גבוה ויש בהליך הגמילה גם כדי ליתן מענה הולם למסוכנות הנשקפת מן המשיב (בש"פ 1981/11 מדינת ישראל נ' סוויסה (21.3.2011), להלן: ענין סוויסה). לטענת המדינה, תנאים אלה לא מתקיימים בענייננו. עוד נטען כי לאור המסוכנות הרבה של המשיב, הנלמדת מן המעשים המיוחסים לו, וחוסר המורא שלו מפני החוק והאחראים על אכיפתו, הנלמד מעברו הפלילי והתעבורתי, אין מקום לשחררו לקהילה טיפולית שאינה מהווה חלופת מעצר הרמטית.

10. אשר לבקשה להארכת המעצר, נטען כי המסוכנות האמורה של המשיב ועברו מצדיקים גם את הארכת מעצרו. לענין זה צוין כי קצב התנהלות ההליך העיקרי משביע רצון. בתחילה היו מספר דחיות לשם השלמת חומרי חקירה, אך בינתיים התקיימו שני דיוני הוכחות ונשמעה עדותם של תביעה, עדי תביעה, דיוני הוכחות נוספים נקבעו לימים העדים מצד המדינה. בדיון זה קבע בית המשפט דיון לשמיעת פרשת ההגנה ליום 7.11.2017 ודיון לשמיעת סיכומים ליום 20.11.2017, שניהם בתוך תקופת הארכת המעצר המבוקשת על ידי המדינה. בהמשך לכך, נטען כי קביעת בית משפט קמא לשחרר את המשיב לקהילה טיפולית ביום 18.10.2017, כאשר המועד לשמיעת סיכומים בתיק העיקרי

קבוע ליום 20.11.2017, מסיגה את גבולו של ההליך העיקרי התלוי ועומד.

11. בדיון לפני חזר בא כוח המדינה על נימוקי הערר והבקשה להארכת המעצר כאמור. נטען כי בית משפט קמא התעלם מפסיקתו של בית משפט זה כפי שפורטה והובהרה בענין סוויסה, וכי המשיב בענייננו אינו עומד באף אחד משלושת התנאים שנקבעו בענין סוויסה כאמור: המשיב לא החל בגמילה לפני מעצרו הנוכחי, פוטנציאל ההצלחה של הליך הגמילה הוא מסופק לאור התנהלותו בעבר, ואין גם בשהות בקהילת "הדרך" משום מענה הולם למסוכנות הנשקפת מן המשיב. לצד זאת צוין כי ההליך העיקרי מצוי בשלב מתקדם. השבוע צפויה להסתיים פרשת התביעה, ובמהלך החודש הבא צפויה להסתיים גם פרשת ההגנה וקבוע גם מועד לסיכומים.

מנגד, טען בא כוח המשיב כי כניסת העורר לקהילה הטיפולית לא תהווה יצירת עובדה מוגמרת כלפי המותב הדין בתיק העיקרי, כטענת המדינה, וכי לעותר נוצר אינטרס הסתמכות חזק להמשך טיפול. כן נטען כי המסוכנות לה טוענת המדינה משהותו של המשיב בקהילה הטיפולית היא ספקולטיבית, וכי ארבעה גורמים סברו ששהות בקהילה היא הפתרון הנכון: שירות המבחן, בית משפט קמא, שירות בתי הסוהר וקהילת "הדרך". עוד נטען כי המשיב מצוי במעצר כבר תקופה של כשנה ולחלוף הזמן משקל ממשי לחלופת מעצר. לבסוף נטען כי בנסיבות הענין אין עילה להתערב בשיקול דעתו של בית משפט קמא. בתגובה טען בא כוח המדינה בין היתר כי ההחלטות עליהן ביקש בא כוח המשיב להסתמך לענין החזקת נאשם בקהילה טיפולית מתייחסים כולל למקרים בהם הטיפול החל לפני המעצר, בהתאם לכללים שנקבעו בענין סוויסה.

דיון והכרעה

12. לאחר עיון ובחינה הגעתי לכלל מסקנה כי ערר המדינה בדין יסודו, והוא הדין באשר לבקשה להארכת מעצרו של המשיב.

13. ככלל, השלב הראוי לבחינת השמה בקהילה שיקומית הוא בשלב גזירת הדין, כאשר בפני בית המשפט תמונה מלאה בנוגע לנאשם ובידו לשקול בין היתר את הנתונים לגבי העונש הראוי ומשכו (ענין סוויסה, שם בפסקה 7). שליחתו של נאשם לטיפול בקהילה טיפולית במסגרת דיוני המעצר הוא בגדר הקדמת המאוחר ועלול גם ליצור ציפיות בלב הנאשם ולכבול את ידי המותב הדין בתיק בשלב גזירת דינו של הנאשם.

14. אכן, לכלל זה יש כאמור חריגים, כאשר העיקרי שבהם הוא מקום שהנאשם כבר היה מצוי בקהילה טיפולית קודם לביצוע העבירות בגינן הוא עומד לדין ועל יסודן נעצר. ברם, בענייננו אין חולק שתנאי זה אינו מתקיים, ואף באשר לשני התנאים המצטברים האחרים לכאורה אינם מתקיימים בענייננו של המשיב.

15. על אלה יש להוסיף כי כמצוין לעיל, ההליך העיקרי מצוי בשלב מתקדם כאשר המשפט צפוי להסתיים במהלך החודש הבא וגם הכרעת הדין לא צפויה להתעכב בשל היקפו המצומצם של התיק. בנסיבות אלה ולאור משכה הלא קצר של התכנית הטיפולית בקהילת "הדרך", אין טעם להעביר בשלב זה את המשיב לקהילה זמן קצר יחסית קודם להכרעת דינו וגזירת עונשו. מהלך כזה בעת הזאת לא רק שאין בו תועלת מבחינה טיפולית אלא הוא במובהק מהלך העשוי ליצור ציפיות לא מבוססות אצל המשיב ולכבול את ידי המותב הדין בתיק. לענין זה נקבע בענין סוויסה (פסקה 29)

"יש מקרים בהם האפשרות לשלוח נאשם לחלופת מעצר למוסד גמילה מתעוררת סמוך לפני סיום התיק העיקרי או אפילו לאחר שהנאשם כבר הורשע בתיק העיקרי. לטעמי, במקרה מעין זה, ראוי לשופט המעצרים שלא להורות על חלופת גמילה באשר יש בכך מעין התערבות, מעין הסגת גבולו של ההליך התלוי ועומד של גזירת העונש (השוו בש"פ 267/11 מדינת ישראל נ' ברמוחה (13.1.2011), בפסקה 7 (השופט פוגלמן); החלטתו של כב' השופט מצא בעניין יוסף ביטון המוזכר לעיל; בש"פ 8386/05 יבדייב נ' מדינת ישראל (14.9.2005) (השופט נאור); עניין שפק. באם ימצא המותב הדין בתיק העיקרי כי במסגרת גזר הדין יש לשלוח את הנאשם לגמילה, יעשה כן במסגרת גזר הדין. אך אם סמוך למתן גזר הדין נשלח הנאשם לחלופת גמילה, גזר הדין עלול לקטוע את הליך הגמילה הארוך ו'מה טעם בהתחלת תהליך גמילה... כשתוצאות הדיון בעניינו עלולות לסכן תהליך זה?' (בש"פ 523/95 מדינת ישראל נ' עזמי (24.1.1995) (השופט אור)). למצער, יש בכך כדי לכבול את ידי המותב בבואו לגזור דינו של הנאשם, שהסתמך על ההליכים הנוגעים לשיקומו ופיתח ציפייה הנובעת מהסתמכות זו (השוו עניין עמראווי, בפסקה 5 והאסמכתאות שם)."

16. אשר על כן אני סבור כאמור כי ערר המדינה לביטול החלטתו של בית משפט קמא בדבר העברת המשיב לקהילה טיפולית בדיון יסודו.

17. אשר לבקשה להארכת מעצר. כידוע, במסגרת בקשה להארכת מעצר לפי סעיף 62 לחוק המעצרים על בית המשפט לבחון את קצב התקדמות ההליך ולאזן בין זכויות הנאשם לבין הצורך בשמירת שלום הציבור ותקינות ההליך המשפטי. במסגרת זו על בית המשפט לתת דעתו, בין היתר, לאופי העבירות המיוחסות לנאשם ולמידת המסוכנות הנשקפת ממנו, כמו גם לעוצמת עילות המעצר הסטטוטוריות לפי סעיף 21 לחוק המעצרים המתקיימות בנאשם (בש"פ 82/16 מדינת ישראל נ' עלא דין (31.1.2016); בש"פ 2607/17 מדינת ישראל נ' פלוני (6.4.2017); ובש"פ 4733/17 מדינת ישראל נ' אגבאריה (15.6.2017)).

18. במקרה דנן, נוכח עברו הפלילי של המשיב והניסיון הבלתי חיובי עמו בתחום הטיפולי בעבר, ולאור ההערכה בדבר "רמת סיכון גבוהה מאוד להישנות התנהגות פוגענית בעתיד", שנקבעה לגבי המשיב בתסקיר המעצר המקורי - שאף שיש להניח לטובתו שהיא פחתה עקב הטיפול שעבר במהלך מעצרו, לא ניתן לומר שאינה קיימת עוד - ובמיוחד לאור השלב המתקדם של ההליך העיקרי, איני רואה מנוס מהארכת המעצר כמבוקש. יש לקוות כי המשפט אכן יסתיים במהלך תקופת הארכה זו.

19. סיכומם של דברים:

א. החלטת בית משפט קמא מיום 27.9.2017 במ"ת 24367-10-16, בה הורה על העברת המשיב לקהילה טיפולית, מבוטלת בזה;

ב. מעצרו של המשיב מוארך בזה ב- 90 ימים החל מיום 21.10.2017, או עד למתן פסק דין בת"פ 24389-10-16 בבית המשפט המחוזי בירושלים, לפי המוקדם.

ניתנה היום, כ"ז בתשרי התשע"ח (17.10.2017).

שופט

עמוד 5
